

NIJE PRAVAŠTVO ISTO ŠTO I EUROPSKA NOVA DESNICA!

Nije pravaštvo, kako obično nazivamo ideologiju hrvatskoga nacionalizma što su ju u drugoj polovici XIX. stoljeća oblikovali i kanonizirali dr. Ante Starčević i dr. Eugen Kvaternik, neka okamenjena misao niti skup citata koje bi sljedbenici te ideologije mogli zgodimice potezati, pa iz toga izvlačiti tobožnje pravo na jedino autentično tumačenje i zastupanje hrvatskih nacionalnih interesa. Jer, sva povijest pravaštva pokazuje njegovu slojevitost, razvitak i duhovno bogatstvo koje je, nema sumnje, uvelike pridonijelo cijepanju pravaških stranaka, nastanku bezbrojnih frakcija i neuspjelih pokušaja. No, uvijek je pravaštvo značilo misao slobode, osobne odgovornosti i kulturne odnosno vjerske snošljivosti i napretka.

Kad bi neka od grupacija koja je izvorno koketirala s pravaštvom izgubila ta obilježja, sama bi sebe izopćila iz pravaškoga misaonoga kruga. Ona bi prestajala biti pravaškom, unatoč tomu što se i dalje htjela zaogrta tim imenom, svjesna njegove magnetske snage.

Upravo zbog te svoje otvorenosti i slobodarskoga duha, pravaštvo je pod svoj barjak uvijek privlačilo literarne i uopće kulturne prvake; upravo zbog svoje vjersko-kulturne snošljivosti pravaška je ideologija mogla hrvatskoj nacionalnoj misli privući nekato-like odnosno muslimane, pravoslavne i židove.

Bilo je u našoj povijesti puno stranaca koji su se drage volje odricali duhovne baštine u kojoj su se rodili, prigrljujući bez rezerve zemlju u kojoj žive, ali su praktično samo oni koji su k nama dolazili kroz pravaška vrata, postajali hrvatskim rodoljubima. Većina onih drugih bludila je po jugoslavenskim, sveslavenskim, kozmopolitskim stazama. Dok su prvi postajali prvoborcima hrvatskih težnja, drugi su se nerijetko pretvarali u janjičare naše slobode.

I uoči Drugoga svjetskoga rata i u njemu, svatko tko je htio mogao je – a može i danas, ako hoće – posve jasno vidjeti razliku između onih koji su odrasli i sazreli u pravaškom okruženju, i onih koji su kao skorojevići i laktaši pristupili nacionalističkom pokretu, vukući za svojim nogama vlastiti ideološki talog koji je u konačnici bacio lja-gu na najplemenitija nastojanja čitavoga jednog naraštaja.

Vremena se mijenjaju, ali načela ostaju ista. Zato je i danas, u svoj silnoj i suvišnoj galami oko tobožnjega «neofašističkog» skupa u Zagrebu, potrebno podsjetiti: pravaštvo na desnicu mogu svrstavati samo oni koji su zlonamjerni ili oni koji su posve neupućeni u nepomirljive razlike između pravaštva i ideološkoga konglomerata koji se prividno stapa u jedan tok što ga politolozi nazivaju europskom *Novom desnicom*.

To, dakako, ne znači da taj skup – ili bilo koji, pa i ideološki suprotstavljeni – valja zabranjivati ili nasiljem priječiti. Ideje se ne mogu suzbiti nasiljem, a upravo oni koji se pozivaju na demokratska načela, morali bi znati, primjerice, za odluku Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Lehideux and Isorni v. France*.

Nakon što je francuski sud osudio navodne «hvalitelje kolaboracionista», odnosno one koji su u lijepu svjetlu opisivali maršala Pétaina, Europski sud za ljudska prava konstatirao je u presudi od 23. rujna 1998. godine kako takve ideje mogu izazvati kontroverze i uznemiriti pojedine skupine ljudi – pa možda i većinu pučanstva – ali se sloboda izražavanja, zajamčena u okvirima iz čl. 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda, ne odnosi samo na općeprihvaćene ideje ili misli koje se smatraju nevažnima i neuvredljivima, nego se odnosi i na misli i ideje koje uznemiruju, šokiraju ili vrijeđaju. To zahtijeva pluralnost društva, snošljivost i otvorenost bez koje nema demokracije.

Drugim riječima, zabrana tobože «neofašističkog» skupa bez ikakve je sumnje politički pogrešna. No, puno je važnije da je ona načelno nedopustiva, pače i skandalozna s demokratskoga gledišta. Ali to ne znači da je pravaštvu mjesto pod kišobranom *Nove desnice*: kad ga počne tamo tražiti, ono prestaje biti pravaštvom.

Tomislav JONJIĆ

IZ SADRŽAJA

USUSRET OBILJEŽAVANJU 30. TRAVNJA, DANA HRVATSKIH POLITIČKIH UZNIKA	4
Ivan VUKIĆ	
POTEMKINOVA HRVATSKA	7
Josip Ljubomir BRDAR	
RAĐANJE EUROPE (XVII.)	10
Dr. Vjeko Božo JARAK	
DR. IVO KORSKY: O HRVATSKOM NACIONALIZMU	14
PROGLAŠENJE HRVATSKE DRŽAVE OBILJEŽENO POKOLJEM HRVATA	19
Damir BOROVČAK	
NAŠ NUTARNJI SVIJET (4)	24
Maja RUNJE, prof.	
SAVJET LIJEČNIKA	24
Dr. med. Drina BLAŽEKOVIĆ–SOJČIĆ	
KRONOLOGIJA PRAVAŠTVA (XIII.)	26
Mladen KALDANA	
O PROGONU NJEMAČKE MANJINE U TITOVOJ JUGOSLAVIJI	28
Dr. sc. Vladimir GEIGER	
SPOMEN NA KAVRANOVA SUBORCA SLAVKA VIDAČKOVIĆA	32
Ivan ANĐELIĆ	
ŽIVAN KUVEŽDIĆ – MINISTAR NA SASLUŠANJU ..	34
Dr. sc. Vladimir GEIGER & Dr. sc. Suzana LEČEK	
O TUĐMANU, UZ DLAKU AKADEMSKIM PODUZETNICIMA I POLITIČKIM TRGOVCIMA	40
Tomislav JONJIĆ	
PROTIV DOBROVOLJNE RADNE AKCIJE: U SPOMEN NA NEDILJKA JURJEVIĆA	45
Bruno ZORIĆ, prof.	
IN DIESER AUSGABE	47
IN THIS ISSUE	48